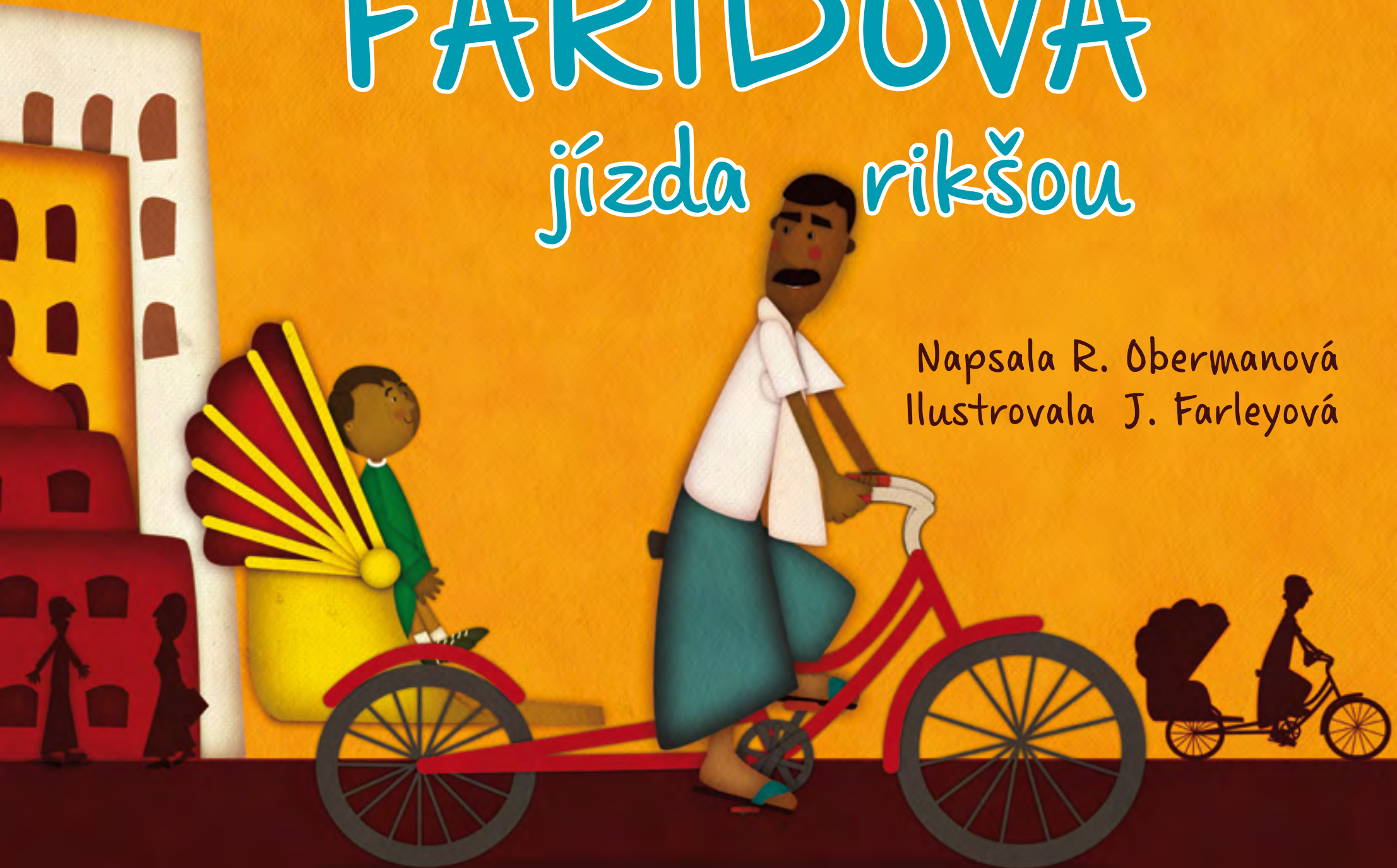

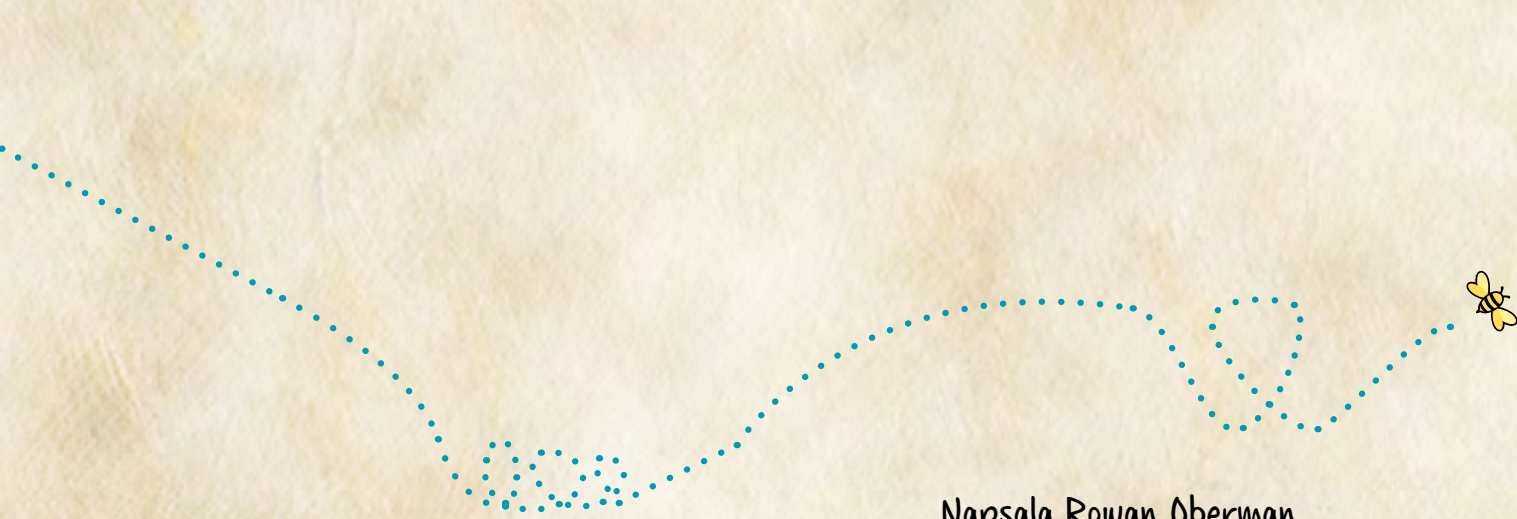
FARÍDOVA

jízda rikšou

Napsala R. Obermanová
Ilustrovala J. Farleyová

Napsala Rowan Oberman
Ilustrovala Jennifer Farley

Grafická úprava:
Ashville Media Group

Fotografie poskytli:
Pavee Point, Jane and Alan Oberman, Jennifer Farley

Fotografie k českému vydání poskytli:
Zuzana Havlíňová, Jakub Kašpar

Radami a inspirací přispěli:
Nurul Amin, Dipankar Datta, Sara Nuzhat Aminová, Aoife McTernanová,
Maria Barryová, Lydia McCarthyová, Brenda McPaddenová, Joe Nankivell, Kieran Oberman,
Cris Asenjová, John Kennedy, Fionnuala Waldronová, Therese McPhillipsová,
Eithne Kennedyová, Elaine Davisová, Brian Ruane, Julie Anne Stevnssová.

Copyright © Education for a Just World: An Initiative of Trócaire
and the Centre for Human Rights and Citizenship Education, St Patrick's College, 2014

Translation © Jiřina Holkové, 2018

Czech edition © Člověk v tísni, o. p. s., 2018

Photographs © Pavee Point, Jane and Alan Oberman, Jennifer Farley, 2014 © Zuzana Havlíňová, Jakub Kašpar, 2018

Všechna práva vyhrazena. Reprodukce knihy nebo jejích částí elektronickými či mechanickými prostředky je zakázána.
To platí i pro pořizování fotokopíí, nahrávání nebo ukládání na veškeré nosiče informací.

ISBN: 978-80-7591-000-4

FARÍDOVA

jízda rikšou

Napsala R. Obermanová
Ilustrovala J. Farleyová

✈
K Farídovi měla přijet na návštěvu sestřenice Símá s tetou a strýcem a máma se snažila všechno včas připravit. Farídovi připadala jako pilná včelka, co kolem něj bez ustání poletuje, urovnává, krájí, míchá, oprašuje a přečesává si vlasy.

„Faríde,“ řekla, „jestli chceš být zpátky, než dorazí, musíš si pospíšit.“

Faríd měl totiž jet sám nakoupit květiny, ryby a vyzvednout u jejich přítelkyně Tasnii pár přikrývek navíc, aby měli všichni pod čím spát. Máma se na Farída podívala a svraštila čelo.

Měl by sis obléct tu mikinu, co ti strejda s tetou poslali“, dodala.
„Budou rádi, že ji nosíš.“

Faríd vytáhl velkou hnědou obálku, kterou dostal k narozeninám. V jednom rohu byla nalepená celá sbírka známek, jako nějaká skládačka. Mikina byla úhledně složená a pod ní dopis, fotografie a pohlednice.

Milý Faríde,
všechno nejlepší k narozeninám. Doufám,
že se máš dobře a pořádně jsi je oslavil. Mrzí
mě, že jsem u toho nebyla. Byli jsme na návštěvě
u Limy. Bydli v Dublinu - to je hlavní město
Irska. Je to od nás docela daleko, ale ne tolik
jako k vám. Užili jsme si legrace. Dokonce
jsme se koupali v moři - bylo jako led.
Drkotali jsme zubama, jaká nám
byla zima.

Třeba nás někdy budete moct navštívit.
Ukážu ti Prahu.

Doufám, že se ti ta mikina líbí.

Tak ahoj,
Símá

Mikina mu byla až po kolena, ale líbila se mu silná zelená látka i obrázek vepředu.

Složil dopis a zastrčil ho i s fotografiemi a pohlednicemi do kapsy.

„Faríde, zlatíčko moje,“ povídá máma,
„opravdu si pospěš,
už tu brzy budou.“

Na rohu se mačkalo pět rikš a kolem postávali jejich řidiči – rikšové. Máma jednoho oslovila. Faríd ho moc neznal, ale máma s ním často jezdila do práce. Zeptala se ho, jak se má, a jeho odpověď jí na tváři vyloudila úsměv.

Řekla mu, kam má Farída zavézt, a on jí slíbil, že dá na jejího syna pozor. Faríd vylezl do rikši a zamával mámě na rozloučenou.

Vjeli do hustého provozu. Řidičovi hrály svaly na nohou, jak se opíral do pedálů. Za jízdy se otočil na svého pasažéra.

„Máš pěknou mikinu,“ povídá. „Myslím, že už jsem takovou někde viděl.“

„Mám ji od sestřenice,“ řekl Faríd. „Bydlí v Česku.“

„Kde je Česko?“ zeptal se řidič.

„Máma říká, že někde uprostřed Evropy. Taky říkala, že když se budu ve škole hodně snažit, budu tam moct jet.“

„Myslím, že jsme proti Čechům jednou hráli fotbal,“ vzpomněl si řidič.
„Ta tvoje sestřenice musí mít spoustu peněz. Tam jsou všichni bohatí.“

Řidič se s rikšou proplétal mezi lidmi a vozidly, která ulicí proudila všemi směry.

Najednou jim do cesty vjel velký povoz. Řidič rychle zatočil doprava a rikša se naklonila na stranu. Povoz minuli o vlásek.

Silnice začala stoupat. Řidič sesedl a do největšího kopce rikšu tlačil.

Nejdříve se zastavili u květináře. Faríd si prohlížel hromady květin, které mu visely nad hlavou a stály kolem stánku v kyblících.
„Jaké mám vybrat?“ zeptal se.

„Vezmi tyhle růže, bílé chryzantémy a jednu fialovou orchidej,“ navrhnul řidič. Faríd žasnul, co toho řidič o květinách ví.

„Jak to, že toho o kytkách tolik víte?“ zajímalo ho.

„Můj bratr pracoval v zahradnictví,“ vysvětloval řidič. „Lány a lány plné barev a vůní. Pěstovali tam hyacinty, růže, jiřiny, lilie a další květiny. Pak je řezali a vozili do velkých měst, jako je tohle, aby si je lidé mohli koupit. Jednoho dne si majitel zahradnictví, pro kterého bratr pracoval, zavolal všechny dělníky. Řekl jim, že má dobrou zprávu, že už nebudou prodávat květiny do měst jen v Bangladéši, ale i v Evropě. A že teď budou pěstovat ještě více druhů, protože lidé v Evropě si rádi vybírají různé květiny. Tvé sestřenici se všechny tyto kytky budou líbit.“

Faríd si představil, jak řidičův bratr probíhá těmi květinovými lány.

„Proč ze zahradnictví odešel?“ zeptal se.
Řidič sklopil oči. „Pěstovat květiny je těžká práce.
Řekl si majiteli zahradnictví o víc peněz, když teď
budou muset více pracovat. On mu na to odpověděl,
že si najde někoho jiného, takže bratr přišel o práci.“

„Někteří lidé ale požádali farmáře, aby mohli zůstat za stejný plat, jiní odešli za prací do města a ostatní doufali, že najdou jiného pěstitele, který pro ně bude mít práci a zaplatí je spravedlivěji.“

Faríd koupil květiny a nasedl zpátky do rikši. Pokračovali v cestě.

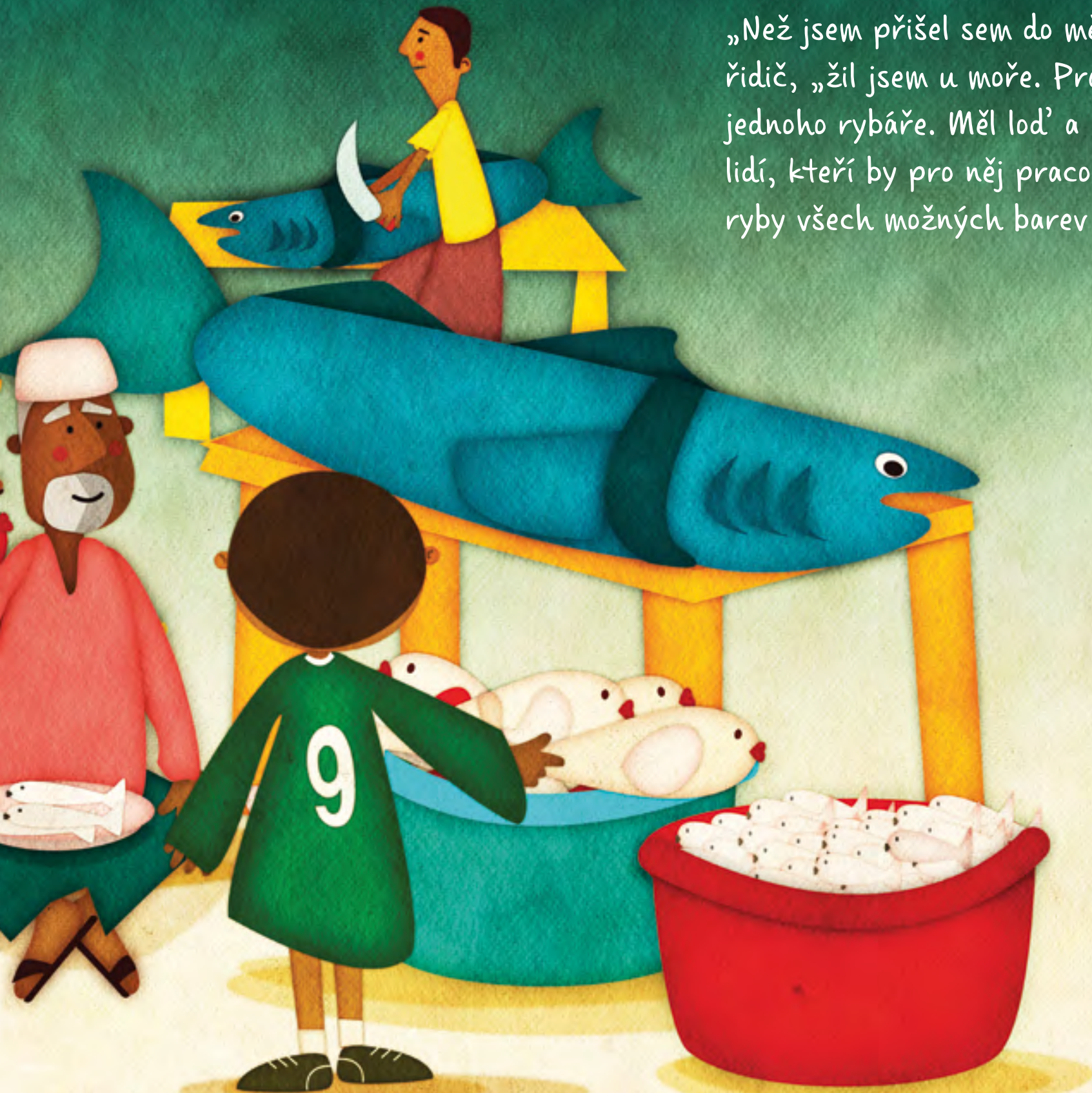
Faríd ucítil pronikavý slaný pach rybího trhu mnohem dřív, než trh vůbec uviděl. Pak uslyšel, jak prodavači vyvolávají své nabídky, aby si lidé nakoupili právě u nich. K máni byly ryby všech velikostí. Koše plné malinkých rybiček, rybky velké jako ruka i stoly s rybami většími než Faríd.

Řidič ukázal na čtyři stříbřité ryby. „Tyhle budou výborné,“ radil, „hlavně do kari. Vypadají čerstvě a chutně.“ Faríd se na řidiče podíval, překvapený, jak se v rybách vyzná.

„Než jsem přišel sem do města,“ vysvětloval řidič, „žil jsem u moře. Pracoval jsem pro jednoho rybáře. Měl loď a potřeboval deset lidí, kteří by pro něj pracovali. Chytil jsem ryby všech možných barev a tvarů.“

Faríd si řidiče představil na lod'ce,
jak pozoruje plovoucí ryby a západ slunce.

„Proč jste nezůstal u rybaření?“ chtěl vědět Faríd.

„Na moři vždycky bývaly bouře,“ odpověděl mu řidič, „pak ale začaly být ničivější a přicházely častěji. Jednoho dne jsme byli na lovu a bouře nám rozbila loď. Nás zachránili, jenže loď byla zničená a my jsme z moře dostali strach. Jedni pomohli rybáři loď opravit, jiní odešli za prací do města a ostatní doufali, že najdou jiného rybáře, který jim dá práci.“

Faríd koupil ryby. S rybami u nohou a květinami v náručí zamířil k Tasnie.

Tasniá bydlí v dílně, kde šije oblečení. Když Faríd vešel dovnitř, zvedla hlavu od šicího stroje. Ústa měla plná špendlíků.

„Salám, Tasniá Apa!“ pozdravil Faríd.

„Faríde,“ odpověděla mu Tasniá, vytáhla si špendlíky z úst a vstala.

Salám
Tasniá Apa!*

Řidič si pozorně prohlížel šicí stroj. „Když se mi podaří našetřit nějaké peníze, chtěl bych takový koupit,“ povídá. „Moje žena šije oblečení v továrně. Šaty, košile, kalhoty, všechno možné. Na jakou barvu si vzpomenete. To, co ušije, putuje k lidem do veliké dálky, do Ameriky a do Evropy.“

*Ahoj, tetičko Tasnió!

Bývá v práci dlouho a vydělává málo peněz. Ráda by šila na vlastním stroji. Nemusela by pracovat tolik hodin a vydělala by víc.“
„Chtěla by být švadlena jako já?“, řekla Tasniá. „Tak to bude potřebovat spoustu trpělivosti, se strojem mohou být problémy.“

Tasniá začala skládat
přikrývky na hromádku.

„Takže tobě přijela ta prima sestřenice,“
povídá, „a ty jsi vyrazil sám s rikšou,
abys pomohl mamince. To už jsi velký kluk!“
Faríd prsty přejížděl po všech látkách,
co v dílně visely, a zjišťoval, jaké je na omak
hedvábí, vlna i umělá tkanina. Tasniá chodila
za ním a vyptávala se ho na sestřenici.

„Jaké je to v Evropě? Líbí se jí tam?“

Faríd netušil.

„Ještě jsem se s ní neviděl,“
odpověděl, „přijede až dnes večer.
Máma teď všechno chystá.“

Ale Tasniá se vyptávala dál.

„Líbí se jí ve škole?

Jaké mají v Česku jídlo?“

Faríd na žádnou z těch otázek
nedokázal odpovědět, a tak vytáhl
fotografie a pohlednice, co dostal
k narozeninám, a ukázal jí je.

Tasniá si každou fotografii i pohlednici pozorně prohlédla.

Kde jsou všichni?
Na těch obrázcích je tak málo lidí!

Koukej -
páni, Česko
je úžasné!

Tohle je kráva? Je hrozně
flekatá a má obrovské vemeno.

Podívej, Símá
ve školním oblečení.

Ty děti mají každé svou židli,
nesedí na lavicích.

Pěkné domy. Podívej, jsou všechny spojené dohromady. A nemají plochou střechu!

Faríd vylezl do rikši. Naložili na něj přikrývky, květiny a ryby. Tasníá mu zamávala. „Dávej na sebe pozor!“ zavolala ještě a pak se vrátila k šití.

Bylo načase jet domů. Sestřenice, teta a strýc už brzy dorazí. Musí mámě dovézt květiny, ryby a přikrývky.

Najednou se proti nim vyřítíl autobus. Jen o vlásek je minul a celé je pocákal.
Bubnování deště a troubení klaksonů se slévalo v obrovský rámus. Lidé se proplétali
mezi vozidly, aby se dostali na druhou stranu ulice. Řidič dál šlapal v dešti.
Najednou se rikša zastavila.

Τιτίτίτίτίτίτίτίτίτί!!

Prudce do něčeho narazili. Farída cosi vymrštilo dopředu, a rázem se ocitl na mokré silnici. Cítil, že ho bolí hlava. Přikrývky, ryby, květiny, fotky i pohlednice ležely rozházené na zemi. Rikša byla převrácená na bok a řídítka měla zohýbaná. Nějaký muž v obleku křičel na řidiče.

MOJE AUTO!!

„Koukej, cos udělal, ty troubo! Podívej se na tu škodu. Neumíš dávat pozor?
Zničil jsi mi auto. Za tohle zaplatíš. Na téhle silnici nemáš co dělat. Chci vidět tvoje doklady.“

Všichni se kolem nich seběhli. Ptali se, jestli je Faríd v pořádku a co se stalo.

„Spousta lidí se žíví jako rikšové, potřebují tu práci. Musí vydělat peníze pro rodinu.“

„Rikši potřebuje skoro každý, když se chce ve městě někam dostat.“

„Cyklorikši by po téhle silnici neměly vůbec jezdit, zpomalují dopravu.“

„Viděli jste, co se stalo?“

„Myslím, že rikša narazila do auta.“

„Majitel té rikši se na svého řidiče bude hrozně zlobit. Potrestá ho, že rikšu poničil.“

„Cyklorikši nesmradí, vláda by je měla podporovat.“

„Řidič si na opravu rikši bude muset půjčit peníze.“

Řidič byl zoufalý. Podíval se na rozbitou rikšu a složil hlavu do dlaní.

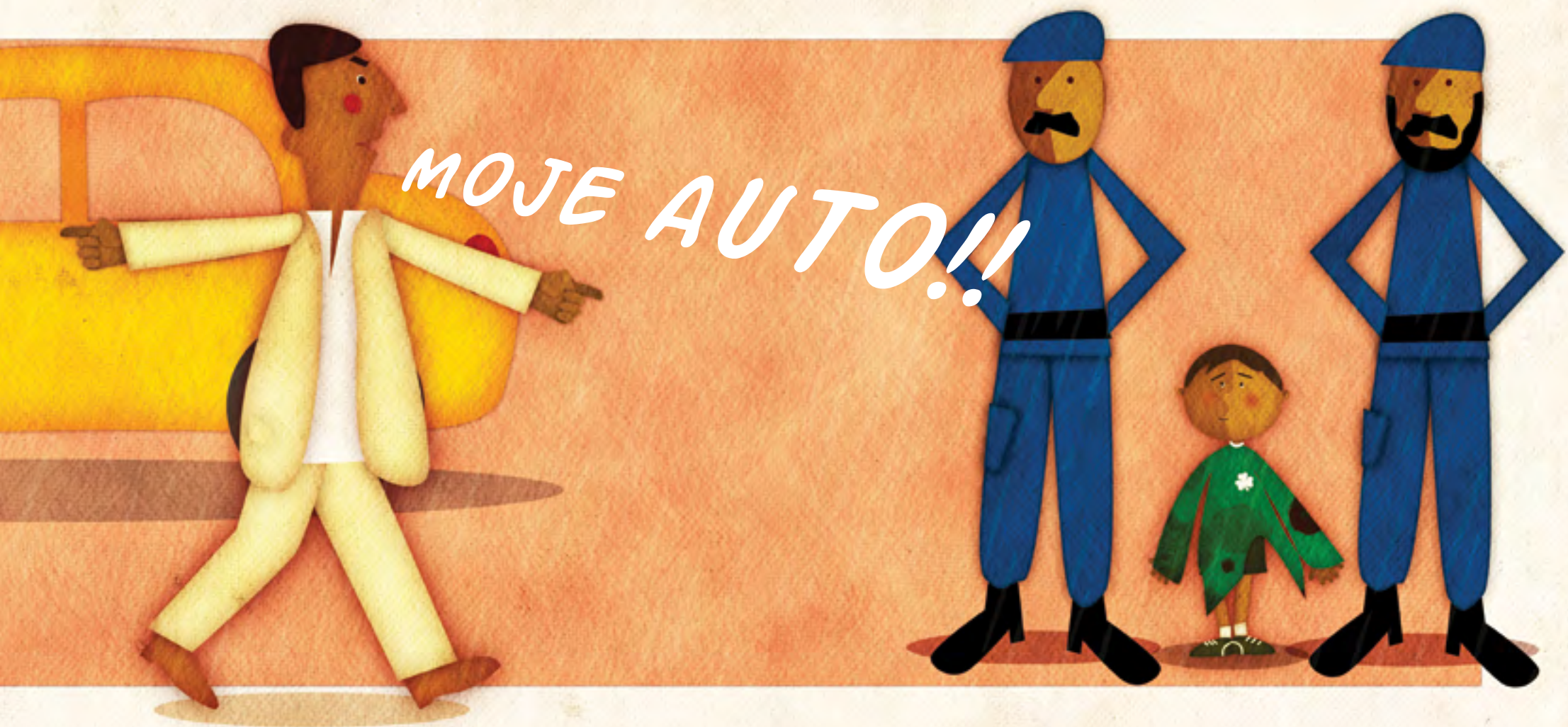
„Měly by být oddělené silnice pro auta a pro rikši, pak by se ta nehoda nestala.“
„Rikši by měly mít vyhrazený pruh.“

„Ano, měli bychom udělat jízdní pruh jen pro rikši.“

Zničenonc se objevili dva policisté. Rozezlený muž doběhl k Farídovi. „Tys viděl, co se stalo, že ano?“ ptal se ho. „Ten rikša vůbec nedával pozor. Mohl tě zranit.“ Muž byl celý rudý v obličeji a máchal rukama. „Podívej, co udělal,“ vykřikoval.

Faríd se podíval na muže a na rikšu. Nebyl si jistý, jestli jeho řidič dával pozor. Ani nevěděl, jestli po silnici mohou rikši jezdit. Viděl, že auto má promáčknutou kapotu a vepředu rozbité okénko.

„Řidič rikši musí říct policii, co se stalo.“

„Řidič rikši nemusí říkat nic, když nebude chtít.“

„Řidič rikši je chudý, policisté budou věřit tomu muži s autem.“

„Bez své rikši nebude mít ten chudák žádné peníze!“

„Policie zabaví cyklorikšu, a možná ji i nechá sešrotovat.“

Faríd se podíval na svou mikinu. Jeho nová mikina byla samé bláto a dolní lem měla natržený. Měl odřenou nohu a bolela ho. Nelíbilo se mu, jak na něj ten rozzlobený muž křičí.

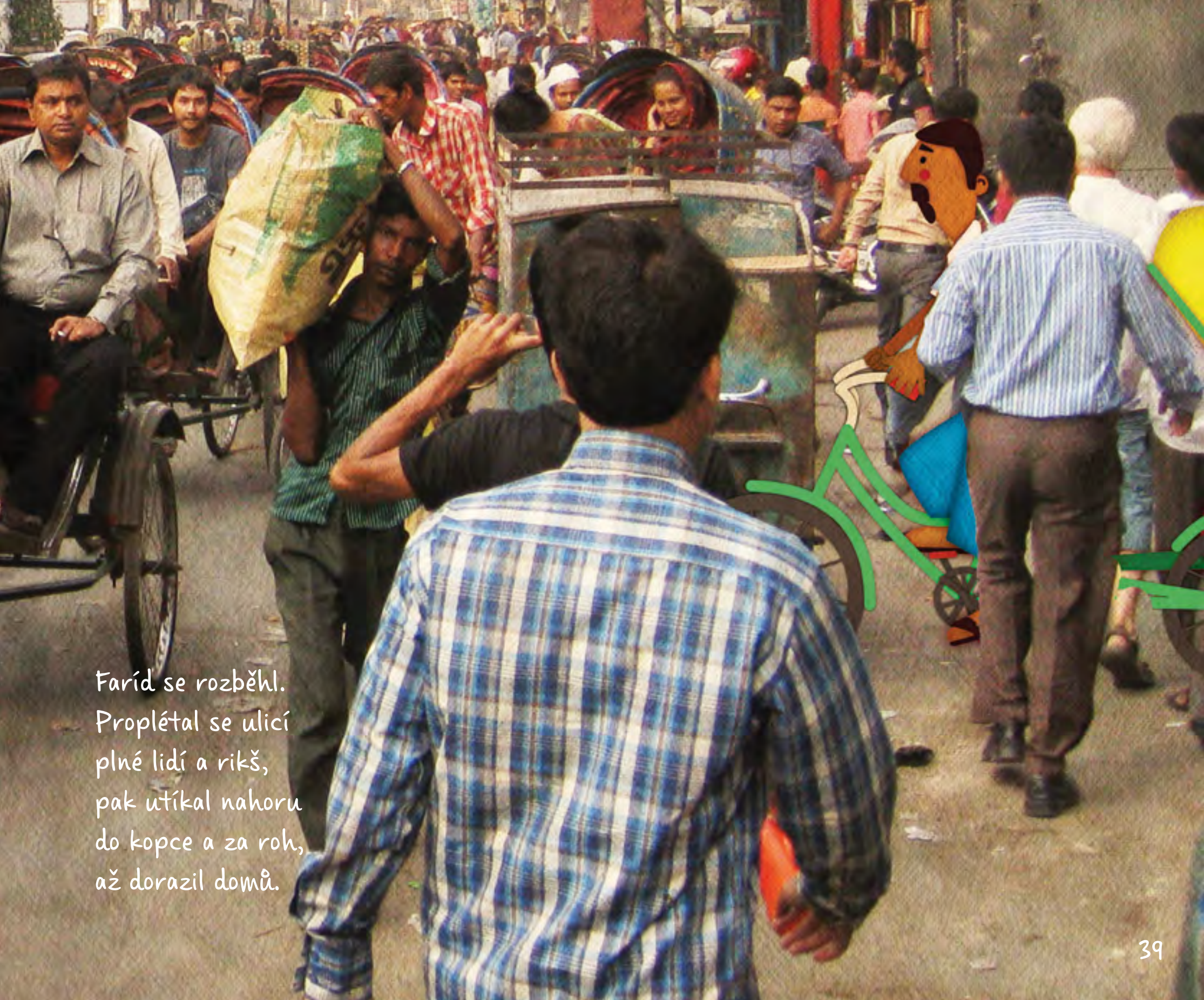
„Musím domů,“ řekl Faríd. „Přijela mi sestřenice z Česka. Musím domů.“

Faríd se rozběhl.
Proplétal se ulicí
plné lidí a rikš,
pak utíkal nahoru
do kopce a za roh,
až dorazil domů.

V kuchyni stála jeho sestřenice s tetou a strýcem a máma,
která se tvářila ustaraně. Všichni se k němu nahrnuli.

„Co se stalo?“ ptali se.

„Proč máš špinavou mikinu? Kde je rikša?
A kde jsou přikrývky, ryby a květiny?“

Faríd mlčel.

„Můžu ti to říct potom, mami?“
zašeptal a snažil se nerozplakat.

Máma prohlásila, že je čas se najíst, a usadila všechny ke stolu.

Faríd ochutnal kari, poslouchal, jak Símá, teta a strýc vykládají o Česku a o tom, jaká byla cesta. Strýc vyprávěl, že cestou na letiště v Praze se stala nehoda a málem nestihli letadlo. Símá říkala, že se jí líbí ve škole. Teta zase, že Faríd od poslední hodně vyrostl. A také že máma vypadá moc unaveně.

Faríd si míchal kari s rýží a na ryby, květiny, přikrývky, rozbitou rikšu i rozzlobeného muže zapomněl.

Bylo skoro na čase jít spát, když někdo zaklepal na dveře. Byl to řidič rikši. Máma se na něj podívala rozezleně.

„Co jste to udělal?“ pustila se do něj. „Co se stalo Farídovi a kde je všechno, co jste měli dovézt?“

Ale Faríd se vzpamatoval a řekl: „Mami, on toho ví spoustu o kytkách a o rybách, ale jeho rikša narazila do auta jednoho naštvaného pána a pak tam přiběhla spousta lidí, i policisti, a ta rikša je teď rozbitá.“

„Jen jsem se chtěl podívat, jestli jsi v pořádku,“ vysvětloval řidič rikši, „a dát ti tohle.“

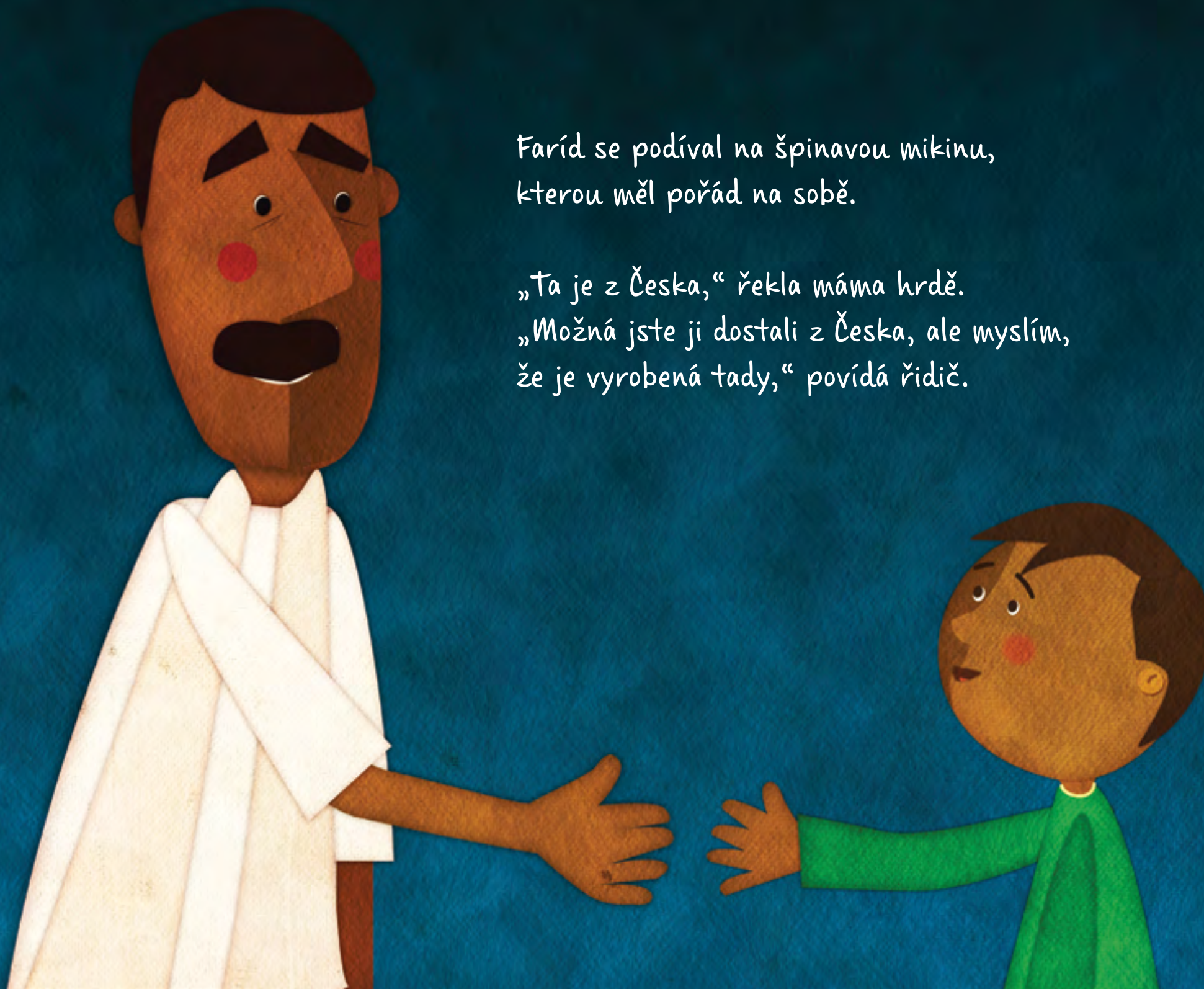
Podal mu kytici, přikrývky a ryby. Přikrývky byly špinavé, ale Faríd si pomyslel, že půjdou vyprat. „Mrzí mě ta tvoje mikina,“ omlouval se řidič.

An illustration on a dark blue background. On the left, a man with a brown beard and mustache, wearing a white shawl, has his right arm extended. On the right, a young boy with a red cheek, wearing a green tunic, has his left arm extended towards the man's hand. The man's expression is one of surprise or concern.

Faríd se podíval na špinavou mikinu,
kterou měl pořád na sobě.

„Ta je z Česka,“ řekla máma hrdě.
„Možná jste ji dostali z Česka, ale myslím,
že je vyrobená tady,“ povídá řidič.

Faríd se podíval na cedulku na rubu mikiny a přečetl:
„Made in Bangladesh.“

„Vyrobili ji v továrně, kde pracuje moje žena,“ usmál se řidič.
„Dobrou noc!“ A otočil se k odchodu.
„Počkejte!“ zavolal na něj Faríd, „jak se jmenujete?“

„Amal,“ odpověděl řidič. „Znamená to práce a naděje.“

Konec

Rowan Obermanová
Farídova jízda rikšou

Ilustrace Jennifer Farleyová

Z anglického originálu *Farid's Rickshaw Ride* vydaného organizací Education for a Just World:
An Initiative of Trócaire and the Centre for Human Rights and Citizenship Education, St Patrick's College,
přeložila Jiřina Holková

Fotografie Pavee Point, Jane a Alan Obermanovi, Jennifer Farleyová

Zuzana Havlíňová, Jakub Kašpar

Jazyková redakce Daniela Mrázová

Odborná redakce Veronika Endrštová, Eva Krzywoňová, Adéla Lábusová, Martina Novotná,

Lenka Pánková, Nina Rutová, Petra Skalická

Grafická úprava Ashville Media Group

Grafická úprava českého vydání Eva Petruželková Divišová

Vydal Člověk v tísni, o. p. s., Šafaříkova 24, Praha 2

v roce 2018

Tisk www.tiskarnaklein.cz

Vydání první

Všechna práva vyhrazena

INFORMACE PRO UČITELE:

Metodický materiál do výuky ke knize Farídova cesta rikšou najdete na webových stránkách:

www.varianty.cz/globalschools, www.globalschools.education

ISBN: 978-80-7591-000-4

Farídovi má přijet na návštěvu sestřenice z Česka.
Faríd pomáhá s přípravami a vydává se s rikšou po Dháce
vzvednout květiny, ryby a příkrývky. Řidič rikši mu cestou prozrazuje
mnohé o životě mimo velká města a radí mu s nákupy.
Pak se ale stane nehoda, která jim ukáže, jak rychle se život může
změnit. Překvapení v samotném závěru Farídovi odhalí,
co ještě spojuje Bangladéš s Českem.

„Příběh k zamyšlení ožívající díky zářivě barevným ilustracím J. Farleyové.“

Niamh Sharkeyová, držitelka ocenění Laureate na nÓg

„Důležitá kniha, a navíc i zábavná!“

Eoin Colfer, spisovatel

„Ideální kniha pro mezipředmětovou výuku,
která dává lokální do souvislosti s globálním.“

Beth Hickeyová, učitelka

